

Medlemmernes Opmærksomhed henledes høfligst paa, at Forningens Regnskabsaar er udløbet pr. 31. Marts. Der erindres samtidig om, at Kontingentet lettest og billigst afgøres ved, at man indbetaler Beløbet til Postkonto 11,915 Hillerød. Dette koster i Indlandet kun 10 Øre. Indbetalingen bedes foretaget inden 10. April, fra hvilken Dag Opkrævningerne udsendes. Kontingentet er for personlige Medlemmer i Danmark Kr. 5,00, Medlemmer i Udlandet Kr. 6,00 og for Institutioner, Menighedsraad, Foreninger etc. be- regnes efter særlige Regler (se Lovens § 3).

Nye Medlemmer.

Afdeling B.

- 25. Den danske Præsteforening.
- 26. Østifternes Haveselskab.
- 27. Dansk Gartnerforbund.

Afdeling C.

- 510. Hr. Kirkeværge Johannes Pedersen, Fredensgaard, Olstrup.
- 511. Hr. Kirkeværge Emanuel Petersen, Østergade, Faaborg.
- 512. Hr. Stenhuggermester Sv. Nielsen, Nørregade 98, Køø.
- 513. Hr. Revisor S. Jacobsen, Frederiksborgvej 37³, Kbh. N.
- 514. Graver J. Jørgensen, Odinsvej 3¹, Fredericia.
- 515. Stenhuggermester Sam Svenstrup, Jernbanegade, Køø.

FRA DANSKE KIRKEGAARDE

- 16/1 (Aalborg Amtstid.): Vrens Kgd. skal udvides.
- 21/1 (Kall.borg Folkebl.): Overtaksationskommissionens Kendelse vedr. Købet af Jord til Kall.borg Kgd. afsagt. Beløbet nedsat med 2000 Kr.
- 24/1 (Sydvestjyll.): Esbjerg Byraad bevilger 6000 Kr. til Vedligeholdelse af fremmede Søfolks Gravsteder.
- (Sorø Amtstid.): St. Mikkels Kgd., Slagelse, skal udvides.
- 26/1 (Nordsj. Soc.-Dem.): Skovkgd. i Høsterkøb er snart færdig.
- 1/2 (Loll.-Falst. Venstrebl.): Nakskov er stillet overfor Valget af at anl. en ny Kgd. til 200,000 eller at bygge Krematorium for 25—26,000 Kr.
- 3/2 (Næstved Tid.): Toksværd Kgd. skal udvides. Der foreligger 3 Forslag.
- 3/2 (Nordsj.): Kapelkrematorium bygges i Helsingør.
- 4/2 (Vejle Amts Folkebl.): Bramminge

Kommune skænker en Grund til en ny Kgd.

- 8/2 (Nakskov Tid.): Nakskov har Gravplads til 20 Aar, men ønsker Krematorieplanerne fremmet.
- (Skive Folkebl.): Der er afholdt Syn paa Feldingbjerg Kgd.s Udvidelse.
- 11/2 (Fyns Tid.): Opførelse af et nyt Ligkapel i Bogense paabegyndes snart.
- (Kallborg Folkebl.): Paa Jordarbejdet ved Udvidelse af Kallborg Kgd. er indkommet 2 Tilbud.
- 13/2 (Næstved Tid.): For Toksværd Kgd.s Udvidelse er nu den ene Plan bortfaldet.
- 17/2 (Sydsjæll. Venstrebl.): Konsulent K. J. Kristensen i Næstved arbejder med Planerne til Toksværd Kgd.
- 18/2 (Aalborg Amtstid.): Landinspektør Bøgeholt-Laursen har udarbejdet Plan til Udvidelse af Terndrup Kgd.
- 23/2 (Villab. Bl.): Den ny Centralkgd. i Gentofte Kommune (Mariebjerg).
- 27/2 (Sydvestjyll.): Udvidelse af Gjording Kgd. og Opsætning af et nyt Stengærde har kostet 7209 Kr.
- 2/3 (Sydvestjyll.): Krematoriesagen skal nu løses i Esbjerg.
- (do.) Vore Gravskikke.
- 3/3 (Roskilde Avis): Den smukkeste Kgd. Nord for Alperne.

FRA NORSKE KIRKEGAARDE

- 25/10 (Østlendingen): Fylkesgartner Langballe udarbejder Planer til Engerdal Kgd. Udvidelse.

FRA TIDSSKRIFTERNE

Menighedsraadens Blad, Nr. 1: Om Kirkegaardskultur, af Havearkitekt Emil Bøttiger. — Do. Nr. 2: Om Kirkegaardskultur, af Overlæge Dr. med. K. Secher.

Viola, Nr. 4: Fra en studieresa till Sovjetryssland, med Beskr. af russ. Kgd.

Täppan, Nr. 1: Kyrkogården-Begravningsplatsen, af Havearkitekt G. V. Walberg, med Bill. — Nr. 2: do. fortsat.

Ignis Nr. 1: Eldbegängelsen i det gamle Hellas; eld- och jordbegängelse i Japan; intryck och erfarenheter från en studieresa i England, med Bill.

Kriegsgräberfürsorge, Nr. 2: Die Ausgestaltung deutscher Kriegsgefangenen-Grabstätten auf französischen Friedhöfen, med Bill.

Fortid og Nutid, Hefte 4, beretter under en Artikel om »Kirkens Profanbenyttelse i ældre Tid« bl. a. om

Markedsboder. Anden Handel.

Markeder opstod paa Steder, hvor Folk samledes i stort Tal paa bestemte Tider af Aaret. I Middelalderen gav Kirkens særlige Fester eller Højtider Anledning til Markedsafholdelse. Ved Kermesse eller paa andre særlige Fest- eller Afladsdage strømmede Andægtige, Syge eller Afladssøgende med deres Paarørende til den paagældende Kirke, og der var da en særlig god Lejlighed til at handle. Markedsboderne rykkede Kirken nær og trængte ikke sjældent ind paa Kirkegården, ja, ind i selve Kirken. I Købstæderne var jo Torv og Markedsplads hyppigt Kirkens nærmeste Nabo, og i Landsbyerne laa Torvets Forgænger, Gadepladsen med Bystævnet, hyppigt ud for Kirken. Ogsaa udenfor Markedstid var Handlende tilbøjelige til at tage Opstilling ved Kirken. Paa Søndage lod Oluf Bager Klæde sælge i Alenvis paa fynske Kirkegaarde. I vor egen Tid huskes Kagekonen foran Landsbyens Kirkegaardslaage.

Lollands Gejstlighed klagede 1579 over, at der sommedes kom Fremmede med deres Varer og vilde bruge Købmændskab om Søndagen paa Kirkegården eller udenfor denne. I Aarhundredet efter Reformationen maatte Regeringen atter og atter udstede Forbud mod Søndagshandel ved Kirketid, samtidig med, at den Gang paa Gang foretog Omlægninger af Markeder, dels ved at henlægge dem fra Søn- og Helligdage til Hverdage og dels ved at flytte dem bort fra saadanne Kirker, hvor der efter gammel Sædvane skete Misbrug. Om ikke eneste Aarsag, saa var Markedets Profanering af Kirke eller Kirkegaard en af Bevæggrundene til saadanne Paabud. Allerede Christian den Anden søgte — dog utvivlsomt af Hensyn til Købstednæringen — ved sine Privile-

gier for Købstæderne paa Sjælland og Smaalandene af 1521 at forbyde Markeder paa Landsbyer, Kirkegaarde, Herregaarde, Klostre og Præstegaarde.

1489 nævnes Viborgernes Stadeplads ved Marked paa Vestervig Kirkegaard. 1540 traf man i Ribe Bestemmelser om Ordningen af Markedsboder paa Domkirkegården. Boderne skulde bygges paa Kirkegaardens nordre Del, saaledes at Købstadens egne Kræmmere stod i Række langs med Kirken og de fremmede Kræmmere overfor dem paa den Side, der vendte ud mod Bøddelsgade. Saa længe der var Plads paa Kirkegården, maatte ingen Boder opsættes paa Gaden. Fire Aar senere solgte Ribe Kapitlet til Byen syv Boder, som stod paa Kirkegården ud til Torvet. — 1561 forbød Provsten Kirkeværgene i Sæddinge paa Lolland at tillade nogen, hvem det end var, som kom til Sæddinge Marked Trinitatis Søndag, at opslaa deres Boder paa Kirkegården eller græsse deres Hester der. 1585 flyttedes det Marked, der tidligere var holdt Vor Frue Dag nativitatis (8. Sept.) i Lerup By, til Han Herreds Tingsted, da Stedets Præst havde klaget over, at Kirkegaardsdiget blev nedbrudt af Kødmande til Gruer og Hytter, og at Vaabenhudøren var bleven opbrudt og Kvæg drevet derind. Ved samme Lejlighed oplyses det, at dette Lerup Marked havde sin første Begyndelse fra den pavelige Aflad og da kun besøgte af en eller to gaadende Kræmmere, der drev nogen Smaahandel; men Aar for Aar var det bleven besøgt af flere og flere Købmænd og Almuesfolk. Markedets Tilknytning til Kirken er her ved tydeligt udtalt, derimod nævnes det ikke, at der fandtes en Helligkilde, Vor Frue Kilde, Vest for Kirken.

Det vilde ikke falde vanskeligt at oplede flere Eksempler paa Markedsafholdelse paa Kirkegaarde, især ikke ved saadanne, hvor der fandtes en Helligkilde eller andet Maal for Valfart. Adskilligt sværere er det at finde danske Vidnesbyrd om Handel indenfor Kirkens Mure, naar der ses bort fra den allerede omtalte Boghandel. Fra Udlandet er Forholdet imidlertid velkendt. Sorø Klosterregnskaber fra 1560erne viser, at fremmede Købmænd dengang solgte Varer saasom Peber og Ingefær i Kirken, og Ribe Tingbog fra 1612 røber, at en Buntmager havde haft Stade i Domkirken ved tre Markeder. Endnu op i det 19de Aarhundrede var der Markedsboder i Slesvig Domkirkes Korsgang.

Statistik over Ligbrændinger i Norden.

Krematorium	Taget i Brug	Antal 1931	Ligbrændinger 1932	Forskel	Samlet Antal
1. København.....	¹³ / ₁ 1893	1690	1767	+ 77	17,720
2. Aarhus	¹⁰ / ₂ 1923	80	95	+ 15	553
3. Slagelse.....	⁹ / ₉ 1926	34	44	+ 10	149
4. Rønne.....	⁸ / ₁ 1928	12	6	÷ 6	34
5. Søndermark.....	²¹ / ₉ 1929	298	385	+ 87	960
6. Nykøbing F.	¹⁸ / ₂ 1931	13	20	+ 7	33
7. Sundby Kbh.	¹⁵ / ₁₁ 1931	17	116	+ 99	133
8. Aalborg.....	²⁷ / ₁₁ 1931	4	43	+ 39	47
9. Svendborg.....	³⁰ / ₁ 1932		47		47
Danmark. Samlet Antal...		2,148	2,523	+ 375	19,676
1. Stockholm N.	¹⁵ / ₁₀ 1887	731	728	÷ 3	7,299
2. Göteborg.....	¹ / ₂ 1890	109	89	÷ 20	1,423
3. Örebro	²⁸ / ₁₀ 1922	77	71	÷ 6	291
4. Hälsingborg	² / ₇ 1928	145	145	0	466
5. Luleå.....	²⁸ / ₁₁ 1930	25	15	÷ 10	45
6. Stockholm S.	¹⁷ / ₁ 1931	213	386	+ 173	599
7. Vänersborg.....	⁸ / ₄ 1931	10	22	+ 12	32
8. Malmö.....	²¹ / ₆ 1932		52		52
9. Sundsvall.....	²⁷ / ₈ 1932		13		13
Sverige. Samlet Antal...		1,321	1,521	+ 211	10,220
1. Bergen.....	³ / ₄ 1907	240	260	+ 20	2,870
2. Oslo.....	²⁴ / ₄ 1909	900	1,023	+ 123	10,499
3. Trondheim	⁴ / ₁₂ 1919	175	167	÷ 8	1,424
4. Drammen	²² / ₁₂ 1927	82	98	+ 16	395
5. Arendal.....	¹⁸ / ₃ 1929	21	26	+ 5	74
Norge. Samlet Antal...		1,418	1,574	+ 156	15,262
1. Finland, Helsingfors	²⁴ / ₃ 1926	206	286	+ 80	1,253
Norden. Samlet Antal...		5,082	5,904	+ 822	46,411

Pressen, Februar 1933:

Lidt om Fagbladsreklame.

Der er Verdensfirmaer, som udelukkende averterer i Fagblade og Tidsskrifter.

Spørg Reklamecheferne hvorfor. De vil svare med den Sikkerhed, som vindes gennem lang Erfaring: Fordi hyer Fagbladslæser er et første Klasses Kundeemne.

Den amerikanske Multimillionær, der for Tiden er sagkyndig Garant i al Reklamelitteratur, vil underskrive denne Paastand; men er det nødvendigt at spørge ham? Hør hvad en jævn, dansk Fabrikant siger om Tingen: »Jeg sælger Skovle«, siger han, »og jeg har lært, at den, som skal overbevises om, at mine Skovle duer, det er Manden, som skal have dem i Haanden. Kan jeg overbevise ham, saa

sælges de. Og ham finder jeg gennem hans Blad, det Blad, der varetager hans Interesser og beskæftiger sig med hans Gerning, med hans Fag«.

Er dette ikke ganske ligetil?

Hvem af os er ikke organiseret nu om Stunder? Hvilken Kreds kan ikke bearbejdes igennem et eller andet Foreningsblad, et Fagblad eller et Tidsskrift?

Og bearbejdes med Virkning! — Tænk paa, hvad det betyder at kunne tale til en Læsekreds, der i manøt og meget tænker ens. Man kan tale i det Sprog, som netop disse Læsere forstaaer, bruge de Argumenter, der virker netop i denne Kreds, snakke Kvalitet med Forbrugerne og Avance med Købmændene, tale om Varesnes Danskhed i »Dansk Arbejde«, om deres kooperative Oprindelse i Brugsforeningsbladene og saaledes fremdeles.

Hertil kommer en anden Ting. Fagbladenes Annoncestof sigtes ganske automatisk i Kraft af Læsekredsens Sagkundskab. Den, der f. Eks. vil sælge et tvivlsomt Lægemedel, gaar ikke til Lægernes Fagblade med sine Reklamer. Fagbladene er kun gode for de reelle Varer, og Fagbladenes Annoncer har derfor i Læsernes Bevidsthed et blaat Stempel, der giver Fagbladsreklamen som Helhed en ganske særlig Værdi for Annoncøren.

Endvidere er der hos Fagbladets Publikum ofte en vis Trofasthed mod Annoncørerne. Læserne har rent ubevidst en Følelse af, at de Folk, der reklamerer i »d e r e s Blad«, mener dem det godt. Mangen Forretningsmand har gjort den Erfaring, at han samler sig en solid og trofast Kundekreds ved at avertere i et bestemt Fagblad — selvfølgelig forudsat, at hans Forretning virkelig holdt, hvad Annoncen lovede.

Endelig er det ogsaa af stor Betydning, at Fagbladet i Reglen opbevares af Læserne. Ofte staar dets Aargange inden for bekvem Rækkevidde, fordi Fagets Udøvere Gang paa Gang vender tilbage til baade dets faglige Stof og dets Reklamesider.

BOGANMELDELSER

Den evangelisk-lutherske Kirke i Horsens 1532—1932. Festskrift udgivet af Horsens Kirkers Bestyrelse ved Sognepræsterne N. F. S. Dahl og C. E. T. Engsig-Karup. 8°, 166 S.

Dette nydelige, lille Skrift, der er rigt illustreret, og som bringer Bidrag baade i Prosa og Poesi om Kirkerne, bringer ogsaa et og andet om Horsens Kirkegaard, bl. a. et Billede af den gamle Mur og et Digt om samme, ligesom enkelte Grave og Epitafier er omtalt og afbildet. Et Kirkegaardsbillede, der navnlig fæstner sig i Erindringen, er Gengivelsen af Wenzel Tornøes Maleri, der hænger i Horsens Musæum, og som gengiver Børnenes Legeplads paa Horsens gamle Kirkegaard og viser dem siddende paa Anders Kruses Gravsten. Billedet, der stammer fra saasen en Tid som 1878, er aldeles betagende i sin fredfyldte Stemning, og den Situation, det udmaler, var sikkert saare karakteristisk for Kirkegaardene i 17- og det meste af 18-Tallet, navnlig maaske 1800—1850. Vi skal ved Lejlighed gengive det i »V. K.«.

Brugen af Ligkister af Halm eller

Vidjer.

Af Havearkitekt Johannes Tholle.

Naar de Døde her i Norden har skullet overgives til Moder Jord, har dette sædvanligt været forbunden ved megen Om-

hu for Formen. Der har kunnet være lagt større eller mindre Vægt paa dette Forhold til de forskellige Tider. Og i visse Overgangsperioder har man staaet noget usikker overfor, hvorledes man skulde bære sig ad, f. Eks. i Tiden straks efter Reformationen; men man har dog relativt hurtigt funden en Form, der har fæstnet sig og er bleven Tradition¹⁾. Og i Almuen er de vedtagne Former bleven noget af en Religion; rent praktiske Foranstaltninger har faaet et Skær af Religiositet, Ritus og Ceremoni, og man har næsten gjort det til en Salighedssag, at alt blev overholdt paa det nøjeste²⁾. Tydeligst kommer maaske dette frem, da der i Begyndelsen af forrige Aarhundrede paa Grund af rent praktiske Vanskeligheder (som maaske endda overvurderedes) skete Brud paa det sædvanlige, og dette blev legaliseret, saa der blev Mulighed for, at en ny Tradition kunde vokse frem. Dette gælder saaledes Brugen af Ligkister af Halm, der dog ikke kom til at blive Tradition, men tværtimod hurtigt blev opgivet igen.

Denne Brug blev aktuel ved Cirkulære af ²⁵/u 1809, som det siden skal ses; men det maa dog forudsættes, at Brugen af saadanne Kister har været kendt ogsaa paa et tidligere Tidspunkt, — ja, der haves endog flere Vidnesbyrd herom, selv om de ikke alle er lige sikre, og man maaske maa stille sig lidt tvivlende overfor det ældste Eksempel herpaa.

Efter Optegnelser fra Sejerø²⁾ skulde Halmkister paa denne Ø have været brugt i umindelige Tider og skal stamme fra det Forhold, at Øen allerede i Middelalderen var bleven skovløs, hvorfor man paa selve Øen vanskeligt har kunnet skaffe de fornødne Brædder til Ligkister. Man støtter især denne Antagelse paa, at Kirken, der er bygget i Tiden omkr. 1170—1300 er opført paa en gammel Begravelsesplads, har dækket over ældgamle Lig, som var indsvøbt i Halmmaatter, og at disse laa halvt inde under Kirken. Uden særligt Kendskab til Kirkens Bygningsforhold, Udgravninger etc. er det ikke muligt at vurdere denne Iagttagelse, der, dersom den virkelig er rigtig, rummer et meget interessant og hidtil helt upaaagtet Træk af dansk Ligbegængelses Historie.

(Fortsættes).

1) Se bl. a. Secher: Ligbrændingens Historie i Danmark, Kbh. 1930, Berg & Villads Christensen: Vestre Kirkegaard, Kbh. 1920, Tholle: Den danske Begravelsesplads' historiske Udvikling, Kbh. 1925, m. fl.

2) Rasmus Nielsen: Sejerø, 1923, S. 244; Danske Studier, 1927, S. 171.